

szőrnyel találkoztak, hogy el kellett nevezniök. Ez az u. n. üzemi tudó. Ennek a 43-nak — nem is tudom hogyan nevezzem őket; mondjuk: embernek, — tehát ennek a 43 embernek egyetlen porcikája sem ép már: sem a szive, sem a vére, sem a látása, sem a szaglása, sem az izelése. Ezek a testi nyomoruság és szerencsétlenség új világainak új lakói. A vadállatok csodálatra méltók. A róka annyiszor ugrik a magasba 2 métert, ahányszor csak jól esik. A vadkacsák tüdeje roppant öröm és kincs a maguk számára A pénz társadalma megsemmisíti a termést, megsemmisíti az állatokat, megsemmisíti az embereket, megsemmisíti az örömet, megsemmisíti a békét, megsemmisíti az igazi kincseket.

Jogotok van a terméshez, jogotok van az igazi világhoz, az igazi földi kincsekhez, azonnal, most ebben az életben. Rázzátok le magatokról az arany örületét.

PAOLO ZAPPA: IL SERGENTE KLEMS. (Corbaccio, Milano, 1935.)

Paolo Zappa, az idegen légió és a gyarmati környezet kissé felszines, de ügyeskezdű olasz riportere, legújabb könyvében, a „Klems őrmester”-ben a riff-kabil háború e legendás alakját állítja előtérbe. A laza szerkesztés és a stilus riport-izű felszínessége ellenére is érdekesen világít be a szabadságért harcoló primitív és fanatikus marokkói törzs lelki világába, s a mai olvasót önkéntelenül is igen aktuális analógiákra emlékezteti. (M. B.)

A megérkezést követő reggelen Abd el K'rim személyesen fogadja Uchanaue-i főhadiszállásán.

A riff lázadó főhadiszállása? Ó hagyjátok nyugodni a fantáziátokat! Főlöszleges pompás palotát képzelni magatok elé, mely egymaga egész város is lehetne és ahol a főnök a legnagyobb kényelemben él, nők, eunuchok és rabszolgák százaitól környékezve.

Csak egy közönséges falusi riff házról van szó: pár keskeny és hosszukás helység, kis udvarral, ahol szamarak, öszvérek és kecskék fetrengenek a por, állati ürülék és piszok közepette. Csak egy vörös zászló a félholddal és a kék kereszttel, a fegyveres őr és a katonák állandó jövése-menése különbözteti meg ezt a házat a többitől.

— Légy áldott közöttünk, barát!

Abd el K'rim keleties pózban ül egy üres szoba mélyén, sötét burusszal a vállán és nagy zöld turbánnal a fején. Lábain himzett bórpa-pucs.

A *Dula Gemauria Rifia* (riff direktórium) négy tagja veszi körül a vezért.

Még nincs negyvenéves. Ritka és rövid szakái keretezi barna, kerekded arcát. Kiálló pofacsontja és markáns orra van, míg a homloka alatt hegyes tűkként mozognak átható nézésű szemei.

— Meséld el, mi szél hozott ide..

Abd el K'rim tökéletes franciasággal beszél.

— Németországból jövök... — kezdi Klems.

— Németország! — Ez a szó élénk ~~érdeklődést~~ vált ki a direktórium tagjaiból.

Valóban, a világháború alatt Németország Törökország szövetségese volt és az Mám védője. 15-ben, 16-ban, 17-ben és 18-ban német tisztek szálltak ki a tengeralattjáróból, Riff és a Rio dell'Oro mentén.

Franciaország ellen szervezték a marokkói lázadó vezéreket és modern hadinevelésben részesítették őket.

*

Abd el K'rimnek épp katonai kiképzőkre volt szüksége, hogy az Aminál-nál zsákmányolt 120 ágyut és 350 gépfegyvert működésbe hozhassa.

— Résztvettél az európai háborúban? — kérdezte nagy érdeklődéssel az emir.

— Igen!

— Volt alkalmad a modern fegyvereket használni?

— Igen, a gépfegyvert és az ágyut.

— Működésbe tudnád őket hozni itt is?

— Minek az ágyúhoz nyulni — kiált fel ekkor az egyik tanácsadó. — Nem eleget próbálkoztunk már mi velük! ? És milyen eredménnyel?

Klems a kérdező felé fordul. Egy hetven év körüli öreg berber, Abd el Salam volt a közbeszóló.

— Az első lövésnél — folytatja ez — az ágyú felrobbant és tönkretette embereinket.

— Bizonyosan, — válaszolja Klems, — a szerencsétlenek nem értettek az ágyúhoz.

— Nem! Allah nem engedi, hogy a hitetlenek ágyúit használjuk. Ezért robbant fel!

— Mese! A németnek igaza van! — szakítja félbe Abd el K'rim.

És az alkalom nem késik Pár nap óta az ellenség új hadieszközzel operai: a tankokkal. E földön kúszó, kígyóhoz hasonló gépek megijeszítik a riffeket, akiknek lelkük mélyén még ott él a babona.

Hogy lehetne a tankokkal szembeszállni? A fővezérnek Si M'hammednek egy eszméje támad: Összeszedett vagy száz *mujaheddin*-t (a hit őrzői) és titkos parancsot adott ki nekik. Az adott pillanatban biztos halálba küldi őket.

Ezalatt Klems átvizsgálta az ágyukat: az egészből alig van husz használható állapotban.

A harc előestéjén a száz *mujaheddine* vállukon a puskával és a sötét burnusszal sietnek Dar Druis felé, Si M'hammed titkos utasításait követve.

Várni fognak egész éjjel.

Hajnalba csak a tankok indulnak el az ellenséges vonalakból. A sziklákon heverve csöndben és mozdulatlanul várakoznak a riff önkéntesek... mint a halottak. Nem mozdulnak és nem kiáltanak akkor sem, amikor a három nehéz harcikocsi egymásután tipor élő testükre: egy-kettő-három-tíz.

De egyszer csak egy kiáltás harsogja át a levegőt és a még megmaradt önkéntesek az acélszörnyetegekre vetik magukat, hogy puskájukkal rést üssenek rajtuk. Hiábavaló heroizmus! A lángszórók tűznyelvei valamennyit elnyelik.

Borzalmas élő fáklvaként az önkéntesek most a sikság felé futnak, míg a tankok folytatják mindent eltipró utjukat.

Dramai és félelmetes pillanatok!

A riff hátvédek saraiban a pánik *kerd* urrá lenni, az emberek ki-meresztett szemekkel figyelnek. vajjon ellen tudnak-e állni vagy hanyatthomlok menekülni fognak?

Valami váratlan csoda azonban földhöz szögezi őket. Ime: egy ágyúlövés dördül el és ugyanabban a pillanatbn füst-, por- és kő-oszlop emelkedik vagy 30 méter magasságba a tankok háta mögött. És aztán még két lövés jobbról és balról.

A tankok az első meglepetésben megállnak és kis körszerű mozdulatokat hajtanak végre, mintha kérdőjeleket akarnának leírni. És aztán egymás mellett helyezkednek el.

Mily elhibázott lépés!

Egy ágyugolyó hatalmas zajjal furja magát a gépekbe és darabokra tépi azokat. Még egy perc és a riff ellentámadási, vad és rekedt kiáltások kórusában, megindul...

GÖBBELS EROBERT DIE WELT

(Editions du Phénix, Paris)

Göbbels a világhódító: még viccnek is rossz. Jack Iwo, a Phoenix Könyvtár egyik kötetében bizonyítja, hogy ez a vicc a legkomolyabb valóság. Hogy Göbbels a propaganda ördögi mestere, azt rég tudtuk, hogy nélküle Hitler elképzelhetetlen, az sem ujság, de konyhájába betekintést igazában csak most nyertünk. Pedig arzenáljának csak egyik csücskét láttuk: a rádiópropagandát, mégis a nemzetiszocializmus hatásának a megértéséhez egy lényeges lépéssel kerültünk közelebb. Pontos tervszerűség dolgozik itt. Az ösztönpropaganda látszólagos spontaneitását; a stratégiai mestermű precizitása vetíti. Göbbels rádióhullámai a pergőtűz szerepét játsszák. Rohamra, valósitásra csak a kiérlelés állapotában kerül sor. Amikor már meg van a kellő hangulat, akkor a hitleri törvény és intézkedés, a világszenzációs bejelentés vagy puccs már csak a logikus pontot teszi. Zsidótörvények, Saarmegszállás, osztrák propaganda, Rajna-zóna, orosz kereszteshadjárat, Henlein: mindezt a rádió pergőtűze érlelte valósággá. Hogy az eszközök: demagógia és hazugság (amit a részletesen idézett hangjátékok példáznak)? A fő, hogy célba találnak. Délamerika részére külön „adások” vannak. Amit a fasizmus, európai tömege is kívét már magából, az még mindig hathat ott, ahol azt kontrollálni nem lehet. És az ellenpropaganda? A rádióprogramok érthetően beszélnek róla. Göbbels rádiógyőzelme teljes. Jack Iwo a dokumentáló, tele keserűséggel bucsuzik könyve végén: „A Göbbels propaganda attackjai elleneben, a Harmadik Birodalom pergőtűzében a kultura tízezres kilowattjai elnémultan hallgatnak.” (F.)

Sikert, eredményt leginkább oly' emberek érnek el, kiket cselekvésre valami hajtóerő ösztönöz: gyűlölet, szeretet vagy becsvágy. A közömbösök sohse érnek el semmit. Legfeljebb arra jók, hogy a fékező szerepét játsszák. Pedig még a legközömbösebben is, ködösen bár, de mégis élnek ezek a hajtóerők. Göbbels ezeket a fejletlen ösztönöket kipiszkálta a közönyösök nagy, de elhanyagolt tömegeiből és tudatosan ápolja. A kiáltás: „Deutschland erwache” nem Németországnak szólt, de a közönyösök elkorcsosult ösztöneinek: a gyűlöletnek, szeretetnek és becsvágnak.

Gyűlölet: a szellemi kiskorúak gyűlölete a szellem felnőttjei iránt.

Szeretet egy glorifikált vezér-egyéniség iránt és becsvágy: vezetői pozícióba kerülni, akármilyen kicsibe, jelentéktelenbe, de odakerülni!

Göbbels a 20. század módszereivel prédikál gyűlöletet, szeretet és becsvágyat és prédikációja a rendelkezésére álló hatalmi eszközök révén milliószorosan felnagyítva eljut a föld legelrejtettebb zugába is.

Mialatt az összes többi pártok mindenféle alkalmas vagy alkalmatlan eszközzel mindig csak a velük szemben álló ellenféllel hadakoztak, addig